

Dick Smit over stedelijke projecten in Groningen:

DE VOORTVARENDHEID **IS PRACHTIG,** **DE RICHTING BEVALT ME** **ECHTER MINDER**

'Er gaat niets boven Groningen'. Met deze slagzin probeert de gemeente Groningen sedert enige tijd de aandacht op zich te vestigen. Het blijft niet alleen bij loze woorden: veel groot-schalige projecten worden ter hand genomen. Met de bouwplannen hoopt de stad haar status van 'metropool van het noorden' te kunnen versterken. Over deze plannen en de consequenties hiervan sprak AGORA met de heer Dick Smit, gemeenteraadslid voor Groen Links in Groningen. Met acht raadszetels neemt deze partij –na de PvdA– de tweede positie in, maar ze maakt geen deel uit van het college van Burgemeester en Wethouders.

Van alle grotere en kleinere bouwprojecten die op het moment worden uitgevoerd, zijn er vier die de gemoederen in de stad Groningen danig bezig houden. Het gaat om het Museumeiland, de Grote Markt (Waagstraat), het provinciehuis en de rechtbank.

De reden om een nieuwe huisvesting voor het Groninger museum te bouwen is heel concreet aanwijsbaar. Toen de Gasunie 25 jaar bestond schonk zij 25 miljoen gulden aan de gemeente om een nieuw museum neer te zetten. "Er waren zeven locaties aangewezen, voor een deel pro forma om een keuze te suggereren. Het college had eigenlijk direct al de voorkeur voor een museumeiland in het kanaal vlakbij het station", aldus Dick Smit.

FRAAI

Smit wijst er op dat niet iedereen het eens is met die locatie. "Het Nieuwsblad van het Noorden heeft een enquête laten houden, waaruit bleek dat 82% van de lokale bevolking er niet voor was. Inmiddels zal dit percentage door fraaie maquettes wel gedaald zijn", denkt Smit. "Het ziet er in de plannen ook heel fraai uit, maar je moet natuurlijk altijd afwachten wat het wordt."

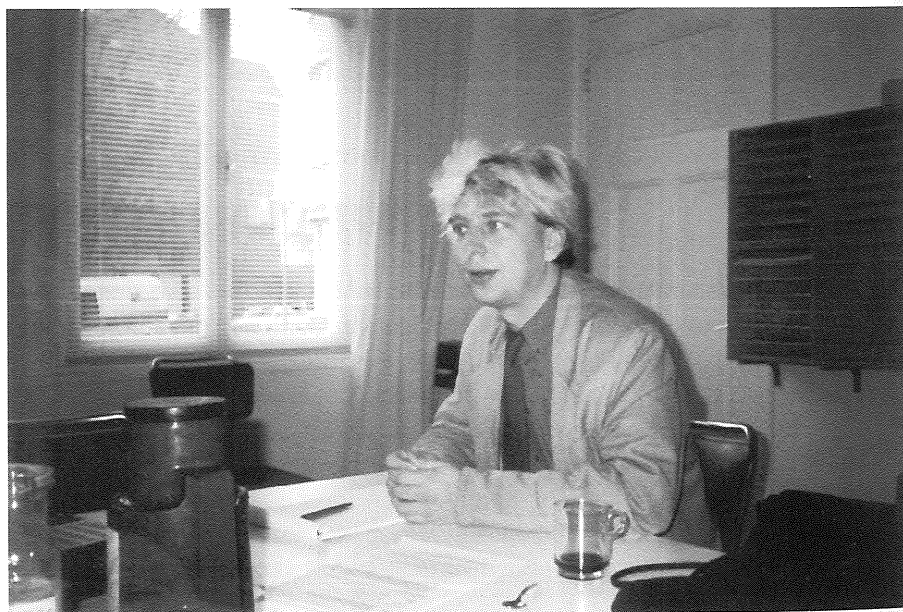
Groen Links is niet tegen de bouw van een nieuw museum en vindt ook dat het architectonisch iets moois moet worden. Alleen had de partij een ander gebied op het oog. "Volgens ons moet je naar een gebied zoeken waar ruimte is, maar dat ook een lift nodig heeft. Onze keuze was dan ook de Westershaven in de buurt van het huidige museum. Dertig jaar geleden is deze haven gedempt en nu is het een parkeerplaats."

De locatie –een museumeiland in het kanaal– ligt in principe vast, maar over de vorm is het laatste woord nog niet gesproken. Smit: "Tegenstanders zeiden gelijk dat je bij uitvoering van het huidige plan de overkant van het kanaal niet meer ziet en dat het uitzicht vanaf het station op de fraaie herenhuizen in het groen en op het historische stadsgezicht verloren gaat. Als je iets in het kanaal wilt bouwen moet je ervoor zorgen dat het in overeenstemming is met het bestaande beeld. Het ziet er naar uit dat het museum wordt opgebouwd uit paviljoens. Nu zijn er

zichtlijnen geïntroduceerd: van verschillende punten kun je dan door het complex heen kijken. Eén meter daarnaast natuurlijk niet meer."

GROTE MARKT

Midden op de Grote Markt, het hart van Groningen, staat het historische stadhuis, met daarachter een nieuwbouwvleugel uit de jaren zestig. De twee delen zijn verbonden door middel van een lichtbrug. De meeste Groningers en met name het gemeentebestuur zijn ontevreden over de huidige situatie. Men wil de Grote Markt tot de 'huiskamer' van de stad maken. Daarom is aan vier architecten gevraagd een plan voor de Nieuwe Waagstraat –zo heet het gebied– te ontwerpen: drie Nederlanders, Jo Coenen, Gunnar Daan en Koen van Velsen, en Adolfo Natalini, een Italiaanse architect. Helemaal vrij zijn zij bij het ontwerpen niet, want in het programma is bepaald aantal vierkante meters aan winkels, kan-

Dick Smit: "Gewone dingen gebeuren hier niet meer". Foto: Lia de Lange

toren en eventueel woningen opgenomen.

"Er is sprake van een open planproces, waarbij de mening van de bevolking belangrijk is", aldus Smit. "Er is een enquête verspreid en er zijn discussiebijeenkomsten georganiseerd in het cultureel centrum de Oosterpoort. De vraag is natuurlijk wat de politiek met de resultaten gaat doen, want dat vertelt het verhaal niet. Critici zeggen dat er altijd een ontwikkelaar en belegger achter zitten, die ook hun rendement willen. Ontwerpen zullen ook altijd daarop bekeken worden. Ik vind het echter wel een goede zaak dat burgers de mogelijkheid hebben aan het overleg deel te nemen en inspraak hebben."

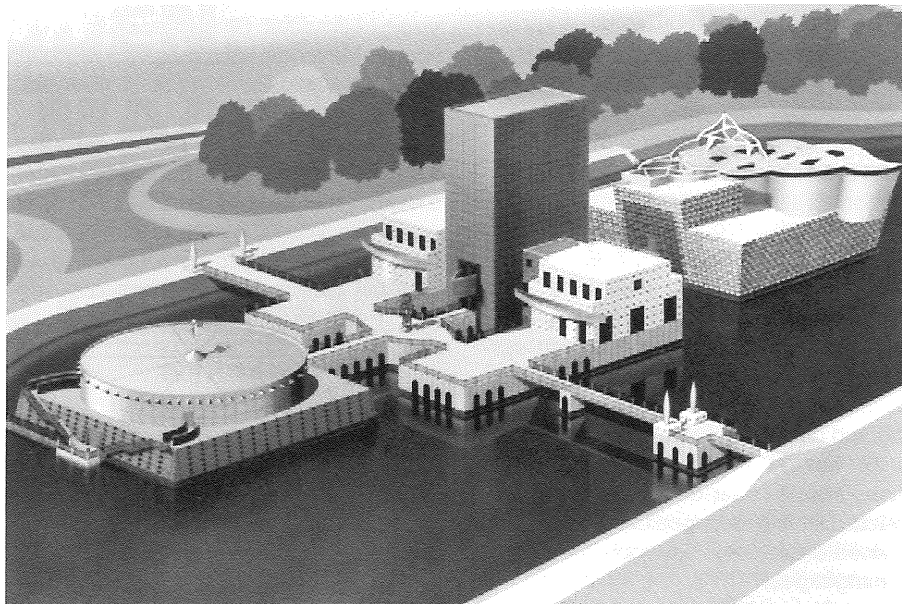
VERSCHILLEND

Ondanks de voorgeschreven richtlijnen verschillen de vier ontwerpen aanzienlijk. "Het plan van Natalini sluit het best aan op de vooroorlogse situatie", vindt Smit. "Volgens een voorzichtige schatting is dit ontwerp het meest favoriet bij de bevolking. Architect Coenen handhaaft de huidige nieuwbouw, maar laat alleen het geraamte overeind staan en gaat daarmee verder. Het hele project kan natuurlijk als een soort kapitaalvernietiging gezien worden. Toch is ervoor gekozen iets nieuws neer te zetten. Misschien dat dit met de financiën te maken heeft. De filosofie was dat de opbrengsten uit dit project ten goede zouden komen aan andere projecten. Het hele project zou eerst winstgevend zijn, nu praat men er al over dat het in ieder geval quitte moet draaien."

Smit heeft zelf geen uitgesproken favoriet. "Misschien zou men ook het hele plein leeg kunnen maken, zodat alleen het historische stadhuis overblijft. Dat zou natuurlijk pure kapitaalvernietiging zijn!"

INBREUK

De Groningse rechtbank en het provinciehuis zijn te klein geworden. Beide willen daarom fors uitbreiden en dan het liefst in het centrum. Ook het college is voor handhaving in het centrum, maar dat betekent dat er een deel van de binnenstad moet worden afgebroken om deze diensten te kunnen huisvesten. Smit is beducht voor grootschalige projecten in de slechts één vierkante meter grote binnenstad van Groningen. "Eigenlijk vinden wij dat zulke grootschalige gebouwen een te grote inbreuk maken op het historische karakter van de stad. Wij zijn voorstander van een levendige stad, maar een stad met alleen maar kantoren is niet ons beeld van een levendige stad. Bovendien

Het ontwerp voor het museumeiland, waarvan de bouw binnen enkele weken zal starten. Bron: Gemeente Groningen

is de toekomst van de provincies onzeker. Het is de vraag of de provincies, zoals ze er nu zijn, over tien jaar nog bestaan. Gaan we nu slopen om iets neer te zetten wat straks niet meer nodig is? Er komt dan wel een andere bestuurslaag voor in de plaats, maar het is nog heel onzeker hoe deze eruit gaat zien en hoeveel mensen daar komen te werken."

Een grootschalige ontwikkeling met weliswaar openbare gebouwen ziet Groen Links niet zitten. Er wordt tegenwoordig meer waarde gehecht aan een versterking van de woonfunctie, zodat mensen die nu nog in de randgemeenten wonen weer naar het centrum van Groningen kunnen terugkeren. Ook kleinere openbare instellingen die nu nog in de buitenwijken zijn verstoppt, zoals het Vrouwenhuis en het Natuurmuseum, genieten de voorkeur.

STATION

Als de provinciale taken toch in nieuwe gebouwen moeten worden gehuisvest, dan pleit Smit voor nieuwbouw in de buurt van het station. Het station ligt vlakbij, maar wel buiten het historische centrum. "Het worden natuurlijk geen gewone kantoren, want gewone dingen gebeuren hier niet meer." Wat er met het historische provinciehuis moet gebeuren is voor hem duidelijk: handhaving van de representatieve taken. "Het is natuurlijk doodzonde om van zo'n eeuwenoude bestuurscentrum een cafetaria te maken." Toch schuilt er ook een gevaar in een al te grote concentratie van kantoren in de buurt van het station. 's Avonds zijn deze panden verlaten en bestaat de mogelijkheid dat er rondom het station een zone

ontstaat met een hoge mate van sociale onveiligheid. "Meer woningen in hetzelfde gebied kan dit gevaar afwenden, maar dat past niet in de visie van het college", aldus Smit.

HISTORISCH

De projecten passen helemaal in de visie van het huidige bestuur van Groningen. Men schenkt veel aandacht aan de stedelijke vernieuwing, met als doel het bedrijfsleven naar dit stedelijke knooppunt in het Noorden te krijgen. Dat hierdoor het historische karakter van de binnenstad van Groningen wordt aangetast wordt niet door iedereen in dank afgenomen. "Je ziet hier het beeld, dat je overal ziet", zegt Smit. "Elke stad boven de 30.000 inwoners moet mee in de vaart der volkeren en probeert een tweede Parijs of Barcelona te worden. Groningen is een stad van gemiddeld drie à vier bouwlagen en dat is dus niet het beeld dat men van een grote stad heeft. De dienst Ruimtelijke Ordening wil dat wel. Er is geen respect voor wat er is." Dat Groen Links tegen elke vorm van stedelijke vernieuwing is, is volgens Smit een misvatting. "Ik heb helemaal niets tegen vernieuwing, maar hou dan rekening met het bestaande."

Een project dat het huidige stedelijke beleid illustreert is de 'renovatie' van een huis in de buurt van de A-brug. "Achter een monumentale voorgevel van een patriciërshuis zou een nieuw huis gebouwd worden", vertelt de wethouder. "Als gevolg van een misverstand werd de voorgevel tijdens de bouw gesloopt. Vervolgens is er een glazen pui voorgezet. Daardoor ontstond een gloednieuw ge-

bouw, waaraan enkele historiserende details waren toegevoegd. Uitgerekend dit pand is toen monument van het jaar geworden. Een van mijn collega-wethouders omschreef het huis als een voorbeeld van het nieuwe beleid: 'we zijn monumenten aan het bouwen'."

WOONFUNCTIE

Zoals al eerder naar voren kwam, is Groen Links voorstander van een versterking van de woonfunctie in de binnenstad. "Dat komt niet alleen de de levensduur ten goede komt", vindt Smit, "het helpt ook meer draagkrachtige inkomensgroepen naar de stad te halen. Dat zal een positieve invloed hebben op het voorzieningspeil."

Groen Links betreurt echter dat het beleid nu naar de andere kant is doorgeslagen, zodat er nauwelijks ruimte is voor goedkopere woningen. Ook bij vervanging van de woningvoorraad krijgen duurdere woningen de voorkeur. "Het is een probleem om tegenwoordig betaalbare woningen te bouwen, dus je moet wel heel goed nadenken voordat je bestaande woningen afbreekt. Er worden wel subsidies gegeven om mensen die te goedkoop wonen naar een duurdere woning te laten verhuizen, maar andersom niet, terwijl je toch als overheid voor die groep moet zorgen."

Vooralsnog is in het centrum geen draagkrachtiger bevolking te bespeuren. Dit ligt anders in de jongste nieuwbouwwijk in het zuiden van Groningen, de Hoornse Plas. Volgens Smit is dit een bijzondere wijk geworden met veel pasteltinten. "De zon moet er vooral veel schijnen, zodat je denkt, hé, ik ben in Italië!" De woningen zijn relatief duur geworden, maar als gevolg van gemeentelijke voorschriften niet afgestemd op de meest welgestelde belangstellenden. "Door de strenge richtlijnen is de keuzevrijheid wat de vorm betreft beperkt. De beoogde doelgroep heeft geen zin in al die eisen en wil zelf bepalen wat ze willen. En de randgemeenten zijn dichtbij." Dit is de reden waarom Klein-Martijn, de meest luxe wijk van Groningen, niet echt van de grond komt. De projectontwikkelaars zien het plan wel zitten, maar de

vraag blijft achter. Er is inmiddels wel een sportveldencomplex voor opgespoten en ook de stadskwekerij is er voor verdwenen.

Wellicht kan de wijknaam hier nog iets aan veranderen. "In het noordoosten moesten allemaal platte daken komen. De woningen verkochten voor geen meter toen het nog Beijum-Zuid heette, maar toen het Parkland de Hunze heette, vlogen ze de deur uit."

PARKEN

Een bedreiging voor het dagelijks leven in de stad zelf is volgens Groen Links het

De Grote Markt met de Martinitoren: toekomstige 'huiskamer' van de stad Groningen? Foto: Jur Bosboom.

volbouwen van de parken. De parken zijn de laatste tien jaar, wegens bezuinigingen, ernstig verwaarloosd, waardoor ze er wat smoezelig uitzien. Het gemeentebestuur wendt nu -naar eigen zeggen- het geld dat verdiend wordt met de verkoop van stukken park ten behoeve van

kantorenbouw aan om de rest van het park te renoveren. Smit: "Alleen zijn de parken er dan niet meer. Ten oosten van de stad wordt weliswaar een nieuw park aangelegd, maar Groen Links is hier niet tevreden over. Er komen allerlei attracties, waarvoor de entree (te) hoog is voor de minder draagkrachtige bevolkingsgroepen, die behoefte hebben aan een gewoon wandelpark."

DYNAMISCH

Groningen profileert zich sterk als een dynamische gemeente waar veel te beleven valt. De ambitieuze projecten dragen

hier zeker toe bij. Smit bevestigt de actieve rol van de dienst Ruimtelijke Ordening. "Het enthousiasme en de voortvarendheid vind ik prachtig, alleen de richting bevalt me minder."

Hij betwijfelt echter of de grote campagnes waarmee het Noorden aan de weg timmert wel het succes opleveren dat ermee wordt beoogd. "De gemeente geeft miljoenen uit, maar je raakt er absoluut niet meer van ondersteboven. Het idee dat alles hier in Groningen moet komen en niet ergens anders, terwijl je toch samen één land vormt, vind ik vreemd. Er wordt geroepen dat de werkloosheid in de stad Groningen 25% bedraagt. Dat dat in de Veenkoloniën 50% is, wordt er niet bij verteld. Ik vrees dat we nog een tijd naar die domme filmpjes moeten kijken, hoewel het geen kwaad kan dat Groningen eens positief in het nieuws komt."

En wat vindt Dick Smit zelf van 'Er gaat niets boven Groningen'? De campagne legt volgens hem teveel nadruk op slechts één kant van Groningen. "Natuurlijk ligt

het vlakbij de Randstad, terwijl iedereen weet dat mensen uit de Randstad Groningen ver weg vinden. Ga maar adverteren dat Groningen juist lekker van de Randstad af ligt, waardoor je mensen aantrekt die graag rust en ruimte willen. Geen Barcelona of Parijs, maar een stad die zijn eigen kwaliteiten heeft!"

PETER GRAMBERG EN LIA DE LANGE
Redactie AGORA